

Богдан Барвінський — З'їзд галицького князя Данила з угорським королем Белею IV в Прешбурзі 1250 р. (історично критична аналіза), Льв., 1901, ст. 18, 16⁰ (відбитка з час. „Руслан“).

В сій маленькій статейці автор аналізує оповідання Галицько-волинської літописи під р. 1252 Іпатського кодекса, стараючи ся довести, що посольство Німців до Белї, оповіджене тут, і з'їзд з ним Данила мали місце не рр. 1248—9, як думали проф. Дашкевич і я, а в р. 1250, і що посольство було не від цісаря Фридриха II, а від Вячеслава чеського. Автор закидає нам з проф. Дашкевичом, що ми не звернули уваги на обставини, які промовляли б против нашої, як він каже, гіпотези. Та таких обставин не підносить виразно і сам автор, а скільки я міг порозуміти його гадки, таким аргументам contra була б хіба та обставина, що перед літом 1250 р. ми нічого не знаємо про війну Белї з „Німцями“, в австрійській справі. Та на се відповідь може бути коротка (зрештою й не нова): Беля виберав ся в похід, щоб взяти участь в австрійській справі (бъ имѣя рать на бой — так, думаю, треба се читати), але посольство від Фридриха II сей похід відвернуло.

Отже гіпотеза автора поставлена без відповідної потреби. Але вона стрінеть ся з цілим рядом трудностей окрім того.

І так, дивно випадає, що літописець називає послів Вячеслава послами німецькими.

Тотожність записки хроніки мон. св. Хреста з оповіданням галицького літописця зовсім гіпотетична.

Щоб об'яснити присутність між сими послами „вовводи царева“, мусить автор припускати союз Отона баварського з Вячеславом.

А головне, що „в тоже лѣто“, по словам літописця, вигнав Мендовг своїх братаничів з Литви, а се не могло ніяк стати ся в р. 1250 (див. мою Хронологію Галицько-волинської літописи с. 35).

Автор вправді сей аргумент збуває дуже легко: він покликують ся на Костомарові Лекції й каже: „як знаємо, хронологізатор Г.-в. літописи довільно попереставляв літописні уступи“... Та коли б автор ближше приглянув ся аргументам Костомарова, та зміркував те, що писано було про роботу хронологізатора в моїй розвідці, то не операв ся б так легко на тій нерозважно киненій фразі Костомарівських Лекцій (взагалі зроблених досить поверховно, а окрім той й виданих самими слухачами його з своїх скриптів). Прецінь хронологізований маємо лише Іпатський кодекс, а сі оповідання, про які йде мова, читаємо в тім самім порядку, без есенціональних змін в кодексах нехронологізованих. Отже яка ж тут може бути мова про переставлюванне? Пізнійшого пе-

реставлювання, на щастє, ми зрештою ніде не можемо достерегти в Гал.-вол. літописи; кажу „на щастє“, бо як би при браку хронології ми й наступуваннє та стилістичну звязь подій не могли б прийняти за автентичну, то щоб нам і лишило ся в Галицько-волинської літописи! Автор сам не міркував, очевидно, які консеквенції вийшли б з його, так певно, а нерозважно написаної замітки.

Зрештою ріжні гріхи проти вимогів історичного методу стрічаємо ми й по иньших місцях. Саме вже се громадженнє можливостей на можливости, на якій опирають ся виводи автора, тим вимогам не відповідають. Не умотивовано, чому літописну „Пожгу“ автор звязує з Прешбургом (здаєть ся, він пішов тут просто за гадкою проф. Шараневича). Не повинна така деталічна аналіза опирати ся й на самих готових курсах, не сягаючи до перших джерел — їх ніде майже не цитує автор. Такі прогрішення против історичної методи тим прикрійше бачити, що молодий автор показує чималу охоту до наукової роботи. А для неї наукова метода потрібна доконче.

М. Грушевський.

J. K. Kochanowski — Kazimierz Wielki, zarys życia i panowania (Życiorysy znakomitych ludzi), Варшава, 1899, ст. 143 мал. 8°.

— Witold wielki książę litewski, studjum historyczne, Льв., 1900, ст. 207 мал. 8°.

Дві сї книжечки мають ріжні претензії: перша — то популярна біографія, друга, як читаємо на її титулі — історична студія. Але ріжниця між ними дуже мала, і як одна так і друга далекі від вимог, які ставлять ся історичній розвідці.

І перша й друга писані в тонї панеїрика, обвантажєні масою шумних, переважно досить затасканих фраз, але навіть і літературної здібности в авторі не виявляють: факти лучать ся досить механічно, бракує ширших поглядів і комбінацій фактів.

В першій книжці нас могла б інтересувати „руська справа“ — боротьба за галицько-волинську спадщину й відносини до руської народности в Галичині, але автор се все збув дуже легко. Всьому тому він присвятив чотири і пів сторони (с. 48—51 і 132—2) і видко, сї сторони не задали йому багато праці. Анї слїду нема знайомости з новішою літературою сього питання, хоч би польською, а і стару автор не дуже, видко, затамив. Польсько-угорська угода в руській справі для автора не існує. Казимир весною 1340 р. налав на Львів і опанував Галичину, tymczasem nominalnie. На другий рік (sic) він повторяє похід, і той podnosi jego znaczenie na Rusi. Потім скок аж до р. 1366, і готова справа.